

Maatschappelijke verkenning
'Armoede in Venlo'

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens-Artikel 25

Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Inleiding: Waarom deze ‘maatschappelijke verkenning’?	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 De gemeente kan het niet alleen	5
2 Wat is armoede en armoedebeleid?	6
2.1 Wanneer ben je arm?	6
2.2 Een definitie van lokaal armoedebeleid	6
2.3 Lossen we armoede op?	7
3 Informatie over Venlo	8
3.1 Wat weten we van armoede en armoedebeleid in Venlo?	8
3.1.1 Cijfers en feiten	8
3.1.2 Gemeentelijke beleidsterreinen en aandacht voor armoede	8
3.2 Gesprekken met de doelgroep en met Venlose organisaties	9
4 Wat houdt armoede in? Landelijke tendensen en lokale situatie	10
4.1 Risicogroepen en risicofactoren	10
4.2 Niet één soort armoede	10
4.3 Voorzieningen	11
4.3.1 Hulp- en dienstverlenende instanties	11
4.3.2 Niet-gebruik van voorzieningen	12
4.4 De Venlose situatie	12

5 Oplossingsrichtingen: Waar een wil is kan een weg ontstaan	14
5.1 Invloed gemeente	14
5.2 Armoedebestrijding op de politieke agenda	14
5.3 Civil society: verantwoording nemen voor elkaar	14
5.4 Oplossingen voor Venlo	14
5.4.1 Uitgangspunten	14
5.4.2 Oplossingsrichtingen voor gemeente en maatschappelijke organisaties	15
5.4.3 Oplossingsrichtingen voor betrokkenen zelf	17
5.5 Themabijeenkomst in Venlo over armoedebeleid	17
5.5.1 Armoede: schending van een mensenrecht	18
6 Aanbevelingen	19
Bijlage 1	22
Bijlage 2	26
Colofon	31

Voorwoord

“Op eigen kracht waar het kan, een steun in de rug waar het moet.”

Met dit motto in mijn achterhoofd als leidraad voor de aanpak van het armoedevraagstuk heb ik de uitnodiging voor het voorzitterschap van de Denktank Armoedebeleid Venlo op me genomen. Nu de klus er op zit constateer ik dat de Denktank eensgezind en hard gewerkt heeft aan de totstandkoming van deze Maatschappelijke verkenning. En belangrijker nog: dat het respect voor de mensen die met armoede te maken hebben steeds voorop heeft gestaan. De zoektocht naar mogelijke oplossingen voor het armoedevraagstuk in Venlo heeft veel inzichten opgeleverd. Misschien is de grootste winst die de Denktank geboekt heeft dat het armoedevraagstuk niet langer een theoretisch en afstandelijk probleem is maar dat het een vraagstuk is geworden dat gaat over mensen van vlees en bloed, met een hart en een ziel.

De vele gesprekken met mensen die zelf in de armoede zitten en de talloze suggesties van organisaties en personen die zich met het oplossen van het armoedevraagstuk bezighouden, hebben ons als Denktank geïnspireerd en gemotiveerd om onze gedachten te ordenen en op papier te zetten. Als deze Maatschappelijke verkenning één ding duidelijk maakt, dan is het wel dat het probleem van de armoede niet alleen op de armen zelf afgewenteld kan worden maar dat het een probleem van de samenleving in haar geheel is. Daar ligt dan ook meteen de uitdaging voor betrokkenen zelf, voor maatschappelijke organisaties en voor de diverse overheden om het probleem gezamenlijk aan te pakken.

De Denktank heeft ervaren dat in Venlo de wil aanwezig is om het armoedevraagstuk aan te pakken. In het vertrouwen dat de aanbevelingen van deze Maatschappelijke verkenning omgezet worden in daden (van visie naar doen) sluit de Denktank zijn werkzaamheden af.

Zoals gezegd is deze verkenning tot stand gekomen dankzij de inbreng van velen. Graag willen we in het bijzonder ‘de mensen uit het veld’ bedanken die hun ideeën over armoede en armoedebestrijding met ons gedeeld hebben. Met name de constatering dat armoede veel breder is dan alleen maar het hebben van onvoldoende financiële middelen zijn we regelmatig tegengekomen. Of zoals iemand het uitdrukte: “Weer geaccepteerd worden door de samenleving is net zo belangrijk als enkele tientjes besteedbaar inkomen extra in de maand”.

Tot slot wil ik de leden van de Denktank en de ‘ondersteuners’ van harte danken voor de persoonlijke betrokkenheid tijdens de discussies. Het was een genoegen om deze Denktank voor te zitten, niet in de laatste plaats omdat het mijzelf ook nieuwe inzichten heeft gegeven in onze Venlose samenleving.

Jan Custers

voorzitter Denktank Armoedebeleid Venlo

1 Inleiding: Waarom deze 'maatschappelijke verkenning'?

1.1 Aanleiding

De gemeenteraad van Venlo heeft op 27 september 2006 besloten de Aanbevelingen voor een nieuw lokaal armoedebeleid van de provinciale Stichting De Pijler in behandeling te geven van de raadscommissie Sociaal-maatschappelijke zaken (SMZ). Hierop heeft de commissie SMZ – op voorstel van de raadsleden Bep Holla-Crienen en Anneloes Hovens – in haar vergadering van 17 januari 2007 besloten een Denktank Armoedebeleid Venlo in te stellen.

Deze a-politieke Denktank, bestaande uit één raads- of commissielid uit elke raadsfractie, heeft onder leiding van een extern voorzitter, de heer Jan Custers (directeur van Stichting Vorkmeer, Helden) onderzoek verricht voor de totstandkoming van dit rapport. Inhoudelijk en procesmatig is de Denktank daarbij ondersteund door een raadsadviseur van de griffie. De secretariële en logistieke ondersteuning lag bij de secretaris van de commissie SMZ.

De Denktank kreeg als opdracht mee om in het najaar van 2007 aan de gemeenteraad een startnotitie te presenteren. Deze notitie moest inzicht geven in de Venlose situatie en een aanzet zijn tot een adequate armoedebestrijding en doeltreffend sociaal beleid in Venlo. Deze startnotitie ligt nu voor u.

In de gemeenteraad zal uiteindelijk een politiek besluit worden genomen over het 'lokaal armoedebeleid'. De Denktank doet zelf niet aan politiek en wil het raadsbesluit zo objectief mogelijk voorbereiden. Dat doen we met dit rapport, de Maatschappelijke verkenning 'Armoede in Venlo'.

Nadat de gemeenteraad dit rapport heeft vastgesteld zal het als richtlijn gelden voor verder beleid en handelen rond de armoedeproblematiek. Het college van burgemeester en wethouders krijgt met het raadsbesluit hierover de opdracht om

dit rapport te vertalen in lokaal armoedebeleid, met een plan van aanpak voor concrete maatregelen.

1.2 De gemeente kan het niet alleen

Armoede kent veel verschillende verschijningsvormen, oorzaken, en omstandigheden. Er is geen eenduidige oplossing, er zijn er meerdere. Het zoeken naar deze oplossingen vraagt om creativiteit. De gemeente kan dat niet alleen maar heeft daarbij de hulp nodig van de hele stad: de mensen die in armoede leven, de organisaties en instellingen, bedrijven en scholen, eigenlijk alle burgers van Venlo. De Denktank Armoedebeleid is in de periode februari – juni 2007 met een aantal van hen in gesprek gegaan om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de Venlose situatie. Het is belangrijk om ook in de toekomst als gemeente over het onderwerp 'armoede' in contact te blijven met de stad en haar inwoners.

Naast de gemeentelijke overheid spelen ook rijksoverheid en provincie een rol bij de bestrijding van armoede.

De rijksoverheid is verantwoordelijk voor het inkomensbeleid en stelt daarnaast gelden beschikbaar aan de gemeenten ten behoeve van de activering van mensen om aan het werk te gaan. De gemeente geeft in bijzondere gevallen aanvullende inkomensondersteuning (denk aan bijzondere bijstand, langdurigheidstoeslag¹ en toeslagen in het kader van de Wet Werk en Bijstand). Met betrekking tot 'activering' kan een gemeente beleid maken op het gebied van participatie (betaald werk en vrijwilligerswerk) en arbeidsmarktbeleid.

De provinciale rol bestaat voornamelijk uit het stimuleren en ondersteunen van het lokale beleid en het coördineren van een eventueel gewenste bovenregionale samenwerking. Hoe dan ook, alle beleid op het gebied van armoede – landelijk, provinciaal en lokaal – zal elkaar moeten aanvullen.

¹Bijzondere bijstand is een aanvulling op het inkomen voor noodzakelijke bijzondere individuele kosten (bijv. medische kosten die voor rekening van de klant zijn). Langdurigheidstoeslag is een financiële tegemoetkoming voor langdurige minima.

2 Wat is armoede en armoedebeloid?

2.1 Wanneer ben je arm?

11% van de Venlose bevolking heeft een inkomen van rond het sociaal minimum. Het sociaal minimum is gelijk aan de bijstandsnorm.

Als indicatie noemen we hier de volgende inwonersgroepen:

Wat is het sociaal minimum?

Gehuwd of samenwonend, tussen 21 en 65 jaar	€ 1246 netto per maand (samen)
Alleenstaande ouder tussen 21 en 65 jaar	€ 1121 netto per maand
Alleenstaande tussen 21 en 65 jaar	€ 872 netto per maand
Bedragen inclusief vakantietoeslag (stand per 01-07-2007)	

Wanneer ben je arm?

Je bent arm... wanneer je weinig geld hebt en rond moet komen van het sociaal minimum.

Je bent arm... wanneer je geen opleiding kunt volgen en daardoor weinig uitzicht op of vertrouwen hebt in een zelfstandige toekomst.

Je bent arm... wanneer je door een slechte gezondheid of handicap in de maatschappij minder meetelt dan een ander.

Je bent arm... wanneer je woonomgeving belemmerend werkt op je toekomstige ontwikkeling.

Je bent arm... wanneer je afhankelijk bent van anderen, niet zelfredzaam bent.

Je bent arm... wanneer je in de maatschappij niet dezelfde kansen krijgt als een ander.

Je bent arm... wanneer je geremd wordt in je persoonlijke ontwikkeling.

Je bent arm... wanneer...

Het is niet gemakkelijk armoede te beschrijven of af te bakenen. Wanneer ben je arm?

Armoede is een relatief en deels subjectief begrip. We weten dat het bij armoede niet alleen gaat om het ontbreken van financiële middelen. Dat is slechts één – zij het heel belangrijk – onderdeel van de problematiek. Daarom noemt men deze vorm van armoede ook wel 'armoede in enge zin'.

Ook de Denktank Armoedebeloid heeft geconstateerd dat armoede breder is dan dat.

Armoede heeft te maken met belemmeringen om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijke leven en het ontbreken van perspectief op werk of verbetering van de leefsituatie. Het gaat om belemmeringen die langdurig aanwezig zijn en die liggen in de sfeer van bijvoorbeeld inkomen, maatschappelijke participatie, opleidingsniveau, gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving. Men zit in een sociaal isolement en weet niet meer hoe hier uit te komen.

Het gaat hier om 'armoede in brede zin', oftewel sociale uitsluiting.

2.2 Een definitie van lokaal armoedebeloid

Uitgaande van voorgaande visie op armoede in brede zin hebben wij het begrip lokaal armoedebeloid voor de gemeente Venlo als volgt gedefinieerd.

Armoedebeloid is beleid gericht op het voorkómen en bestrijden van langdurige sociale uitsluiting van inwoners en scheidt de voorwaarden voor een beter toekomstperspectief voor iedereen met betrekking tot:

- het hebben van voldoende besteedbaar budget;
- een stimulerende eigen leefsituatie;
- volwaardige maatschappelijke participatie.

De term lokaal armoedebeloid heeft dan betrekking op het beleid dat op gemeentelijk niveau kan worden opgezet om armoede te

bestrijden zoals hierboven omschreven, naast wat er op landelijk of provinciaal niveau aan wetten en regelgeving wordt gemaakt op dit gebied.

2.3 Lossen we armoede op?

Armoede helemaal 'oplossen' is een illusie, ook in Venlo. Wel kunnen we op gemeentelijk niveau ons best doen voorwaarden te scheppen om armoede zoveel mogelijk terug te dringen en sociale uitsluiting te voorkómen.

In het verleden bestond het terugdringen van armoede vooral uit het treffen van voorzieningen en het verstrekken van uitkeringen en toelages door de overheid. De oorzaken van armoede worden daarmee echter niet weggenomen.

Als gemeentelijke overheid of maatschappelijke organisatie ben je er niet met het aanbieden van voorzieningen. Je moet mensen juist leren hoe ze zelf uit de situatie kunnen komen en blijven.

Het armoedevraagstuk is alleen op te lossen door de combinatie van beleid en eigen inzet van degenen die in armoede leven. Mensen die niet zelfredzaam zijn moeten we hierbij de weg wijzen naar zelfredzaamheid.

3 Informatie over Venlo

3.1 Wat weten we van armoede en armoedebeleid in Venlo?

3.1.1 Cijfers en feiten

In bijlage 1 bij dit rapport vindt u grafieken met cijfers over de gemeente Venlo. Het gaat hierbij vooral om gegevens over aantallen en bedragen met betrekking tot bijstandsuitkeringen, bijzondere bijstand en schuldhulpverlening.

De gegevens zijn uitgesplitst naar wijk.

In enkele wijken in Venlo lijkt er sprake van een meervoudige armoedeproblematiek. Een belangrijke constatering en punt van aandacht.² Uit de cijfers van de Wet Werk en Bijstand (WWB) blijkt dat vanaf april 2006 het aantal uitkeringsgerechtigden gestaag daalt. Dit is mogelijk een gevolg van de groeiende economie³ maar bijvoorbeeld ook van de inspanningen van de gemeente Venlo in het kader van reïntegratie. Of deze tendens zich voortzet zal de toekomst uitwijzen.

3.1.2 Gemeentelijke beleidsterreinen en aandacht voor armoede

Naast het verzamelen van cijfers en feiten is de Denktank Armoedebeleid ook nagegaan in hoeverre de gemeente Venlo op verschillende beleidsterreinen actief doet aan armoedebestrijding.

Wij hebben de volgende (deel)terreinen onderzocht:

- minimabeleid
- reïntegratie, sociale activering en vrijwilligerswerk
- arbeidsmarktbeleid
- voorkomen van voortijdig schoolverlaten
- volwasseneneducatie

²Enkele wijken (bijv. Venlo-oost en Blerick-centrum) zijn heel divers samengesteld. De cijfers in de overzichten geven hierdoor geen eenduidig beeld voor een hele wijk.

³ Bron: WWB monitor gemeente Venlo (2006 en juli 2007).

- inburgering
- jeugdbeleid
- maatschappelijke opvang en verslavingszorg
- ouderenbeleid
- gehandicaptenbeleid
- huisvestingsbeleid
- gezondheidsbeleid
- sociale werkvoorziening
- wet maatschappelijke ondersteuning

Wij hebben geconstateerd dat – behalve binnen het minimabeleid – nergens expliciete maatregelen ter bestrijding van armoede zijn opgenomen. Hooguit ‘verborgen’ maatregelen of een enkele verwijzing naar de bijzondere bijstand (minimabeleid).

Enkele voorbeelden van ‘verborgen maatregelen’:

Binnen het ouderenbeleid, bij de dienstverlening (maaltijdenverstreking en klussendienst) wordt rekening gehouden met een lage sociaaleconomische status.

Binnen het (nog op te stellen) gehandicaptenbeleid zal in ieder geval aandacht komen voor inkomen en sociale zekerheid.

Beide voorbeelden lijken enkel uit te gaan van armoede in ‘enge zin’, het hebben van (te) weinig besteedbare middelen. Er is geen aandacht voor het expliciet tegengaan van sociale uitsluiting, bestrijding van armoede in ‘brede zin’, zoals uitgelegd in hoofdstuk 2.

Onze conclusie is dat de gemeente Venlo op dit moment geen expliciet lokaal armoedebeleid kent. Er zijn met andere woorden geen expliciete maatregelen ter voorkoming of bestrijding van sociale uitsluiting. De gemeentelijke armoedebestrijding beperkt zich op dit moment tot de uitvoering van de WWB en het daarnaast voeren van een specifiek minimabeleid. Dit gemeentelijke minimabeleid dateert uit 2001 en is inmiddels aan herziening toe.

3.2 Gesprekken met de doelgroep en met Venlose organisaties

De cijfers en feiten uit de grafieken in bijlage 1 vertellen niet alles. Er gaat een hele belevingswereld achter schuil. Die wereld verschilt per doelgroep en per persoon, maar er zijn ook overeenkomsten. Mensen in armoede worstelen in veel opzichten met dezelfde problemen.

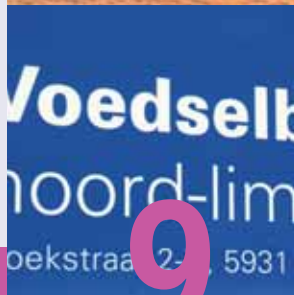
Belangrijk is het om te erkennen dat het bij armoede niet gaat om getallen maar om mensen. Mensen met hun eigen ervaringen met armoede, hetzij persoonlijk, hetzij beroepshalve.

Om inzicht te krijgen in de oorzaken van armoedeproblematiek, maar ook om met hen van gedachten te wisselen over mogelijk oplossingen, is de Denktank Armoedebeleid in gesprek gegaan met de mensen waar het om gaat. Ook zijn gesprekken gevoerd met organisaties die in hun werk contacten hebben met mensen die tot de doelgroep behoren.

Groepsgesprekken met ervaringsdeskundigen

- cliënten van de gemeente in het algemeen (met name de cliëntenraad);
- bezoekers van de Voedselbank;
- hulpverleningsinstanties;
- organisaties van senioren en gehandicapten;
- organisaties van jeugd en jongeren;
- allochtonenorganisaties;
- kerken en moskeeën;
- woningcorporaties.

De gesprekken vonden plaats op een externe, neutrale locatie. De deelname van alle groepen betrokkenen was bijzonder enthousiast, open en waardevol. Wanneer het gaat om het zoeken naar effectieve oplossingsrichtingen voor de Venlose armoedeproblematiek zijn het vooral deze gesprekken geweest die een schat aan informatie hebben opgeleverd.

Belangrijkste uitkomsten van de gesprekken

Oorzaken

Echtscheiding, werkloosheid, schulden, ziekte, verslaving, psychische nood, niet met geld om kunnen gaan, het ingewikkelde vreemdelingenbeleid, spelingen van het lot: de gesprekken hebben ons geleerd dat de oorzaken van armoede in Venlo zeer divers zijn. Vaak is armoedeproblematiek ook nog eens meervoudig, bestaat deze uit een combinatie van oorzaken en factoren (denk aan de zogenaamde 'multiprobleemgezinnen').

Sommige groepen kennen een heel specifieke armoedeproblematiek. Zo treft men onder Ouderen/gehandicapten bijvoorbeeld vaak stille en sociale armoede aan.

Jeugd en jongeren kampen veel met problemen die te maken hebben met het kunnen omgaan met geld of het maken van schulden.

Rode draad

Specifiek, subjectief of juist niet, er zijn problemen waar alle groepen zonder uitzondering tegenaan lopen. Deze lopen als een rode draad door alle gevoerde gesprekken heen. Naast het hebben van onvoldoende besteedbare middelen, stuit men vooral op de volgende problemen:

- de onbekendheid met de mogelijkheden van hulp- en dienstverlening;
- de niet toereikende informatie en communicatie hierover in het algemeen;
- het zich door instanties niet serieus genomen en niet correct bejegend voelen;
- het ontbreken van samenwerking tussen organisaties;
- schaamte en drempelvrees.

In bijlage 2 vindt u de uitkomsten van de gesprekken met de verschillende groepen betrokkenen.

4 Wat houdt armoede in? Landelijke tendensen en lokale situatie

In dit hoofdstuk bekijken we in de paragrafen 4.1 tot en met 4.3 eerst wat landelijk onderzoek ons leert over armoede.⁴

4.1 Risicogroepen en risicofactoren

Welke risico's loopt men om in armoede terecht te komen? Wat speelt daarbij een belangrijke rol? Het hebben van onvoldoende besteedbaar budget is een belangrijke factor daarin, maar dat niet alleen.

In onze samenleving komen we groepen mensen tegen die bijzonder kwetsbaar zijn en daardoor extra risico lopen om in een sociaal isolement terecht te komen.

Denk aan gezinnen met toch al weinig besteedbaar budget en hoge schoolkosten voor hun kinderen. Denk aan vrouwen of mannen die er door omstandigheden ineens alleen voor komen te staan. Denk aan gehandicapten die door een stapelingseffect van extra kosten (bijvoorbeeld slijtage van kleding) uiteindelijk nog slechts een (te) laag besteedbaar inkomen overhouden. Denk aan mensen die wel willen werken maar die niet gewild zijn op de arbeidsmarkt. Ze hebben bijvoorbeeld onvoldoende opleiding of worden te oud gevonden. Opleiding en een baan zorgen ervoor dat je onder de mensen bent en een sociaal netwerk kunt opbouwen. Denk aan mensen die zich schamen om hulp te vragen; ze doen er alles aan om hun armoede te verbergen. Dit komt veel voor onder ouderen en met name onder allochtone ouderen.

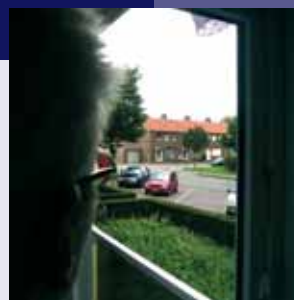
Welke risicogroepen zien we in Venlo? ⁵

Op basis van de gevoerde gesprekken en verkregen ambtelijke informatie noemen wij hier:

- eenoudergezinnen met minderjarige kinderen;
- huishoudens met een uitkering;

⁴ Bron: Armoedemonitor 2005 van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

⁵ Het onderzoek van het SCP kent een uitgebreidere opsomming.

- alleenstaande 40-plussers, zonder werk en moeilijk bemiddelbaar;
- werkende armen, waaronder ook zelfstandig ondernemers;
- gezinnen met studerende kinderen;
- 65-plussers met alleen AOW (eventueel aangevuld met een klein pensioen);
- chronisch zieken en mensen met beperkingen (afhankelijk van de AWBZ);
- jongeren met onvoldoende startkwalificaties.

Welke risicofactoren spelen een rol?

De volgende factoren die de kans om in armoede te raken veroorzaken of vergroten signaleren wij in Venlo:

- geen werk of te weinig inkomen;
- geen of nauwelijks opleiding;
- schaamte ("Ik ga mijn hand toch niet ophouden!");
- grote veranderingen in iemands leven: echtscheiding, baanverlies;
- niet goed kunnen omgaan met geld (schulden aangaan of een 'gat in de hand' hebben);
- verslaving aan alcohol, drugs of gokken;
- te weinig maatschappelijke aandacht voor gezinnen met kinderen;
- maatschappelijke omstandigheden (individualisering, vergrijzing).

4.2 Niet één soort armoede

Er zijn verschillende soorten armoede te onderscheiden. Het SCP noemt er zes.

1. De harde kern

Landelijk gezien leven enkele duizenden gezinnen al gedurende meerdere generaties in armoede. Hier is sprake van overdracht van armoede, je zou kunnen zeggen 'erfelijkheid'. Vaak doet zich hier een combinatie van factoren voor: lage opleiding, slechte gezondheid (zowel lichamelijk als geestelijk) en continue schuldenproblematiek.

2. Langdurige uitkeringsafhankelijkheid

Deze groep omvat vooral eenoudergezinnen en/of tienermoeders met een WWB-uitkering. Als deze situatie langer dan drie jaar duurt, wordt de binding met de maatschappij in tal van opzichten problematisch. Er is sprake van een aantal factoren die elkaar versterken, er ontstaat een negatieve spiraal: geen arbeidsparticipatie, weinig geld om mee te doen in termen van sociale contacten, opleiding, vrijetijdsbesteding et cetera.

3. Werkende armen: hard werken voor weinig geld

Meer dan de helft van de alleenstaande ouders heeft wel betaald werk, maar dit is vaak niet van voldoende omvang (vaak tijdelijk of parttime) om van rond te komen. Tot deze groep armen behoren ook grote agrarische gezinnen en kleine middenstanders; zelfs als hun inkomen feitelijk onder de armoedegrens ligt, doen zij toch vaak geen beroep op inkomensondersteunende maatregelen vanwege het taboe op armoede. Daarom spreken we wel van 'stille armen'.

4. De nieuwe armen

Een groeiende groep gezinnen krijgt te maken met een plotseling sterk veranderende financiële situatie, bijvoorbeeld door werkloosheid, faillissement of echtscheiding. Deze gezinnen hebben vaak problemen met budgettering en slagen er niet in hun uitgavenpatroon aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden. Daardoor ontstaan schulden en wordt armoede structureel.

5. Frictiearmen: tijdelijke armoede

Frictiearmoede doet zich voor als er sprake is van tijdelijke armoede. Veelal kunnen gezinnen hier wel mee omgaan, als het tenminste niet te lang duurt en ze voldoende reserves hebben.

6. Psychologische armoede

Tenslotte is er nog een groep gezinnen die in feite niet arm zijn maar zich wel arm voelen. Deze gezinnen vergelijken hun eigen consumptiepatroon met dat wat in de media als normale of zelfs onmisbare consumptie wordt gezien: merkkleding, hebbedingetjes, vakanties.

Het gevoel van ouders dat zij hun kinderen niet genoeg kunnen geven, of de wensen van jongeren zelf kunnen aanzetten tot riskant financieel gedrag, zoals teveel lenen, wat weer leidt tot feitelijke armoede.

De Denktank Armoedebeleid heeft met diverse mensen gesproken die tot de hier genoemde groepen behoren. Vrijwel alle genoemde vormen van armoede kwamen in de gesprekken voorbij.

Niet duidelijk is in hoeverre in Venlo 'werkende armen' wonen of ondernemers die het moeilijk hebben. We kennen ze niet of niet allemaal, omdat zij zich nergens melden voor hulp of ondersteuning.

4.3 Voorzieningen

Mensen die niet in staat zijn hun eigen leven goed in te richten en zich als zelfstandige, verantwoordelijke burger te gedragen, worden al gauw aan hun lot overgelaten. Ze doen niet meer mee aan de samenleving en raken in een (sociaal) isolement. Ze weten niet waar te beginnen om hieruit te komen. Het blijkt dat zij lang niet altijd gebruik maken van de hulp waar zij recht op hebben; dat heeft verschillende oorzaken.⁶

4.3.1 Hulp- en dienstverlenende instanties

Veel instanties zijn heel goed georganiseerd maar te zeer naar binnen gericht. Ook is de dienstverlening veelal gericht op een enkelvoudige hulpvraag. Dat maakt het voor degene die om hulp vraagt extra lastig, want armoede is meestal een meervoudig en dus complex probleem.

⁶ SCP (2005).

Men wordt vaak door verschillende personen of organisaties te woord gestaan, waardoor steeds hetzelfde verhaal opnieuw verteld moet worden.

Samenwerking van instanties en een goede doorverwijzing is zelden vanzelfsprekend. Ook zijn werkwijzen en (computer)systemen meestal niet op elkaar afgestemd. Dat alles, plus het gebrek aan voldoende tijd, maakt een persoonlijke integrale benadering van de armoedeproblematiek en oplossingen voor het individu moeilijk. Men moet het veel te vaak zelf maar uitzoeken.

4.3.2 Niet-gebruik van voorzieningen

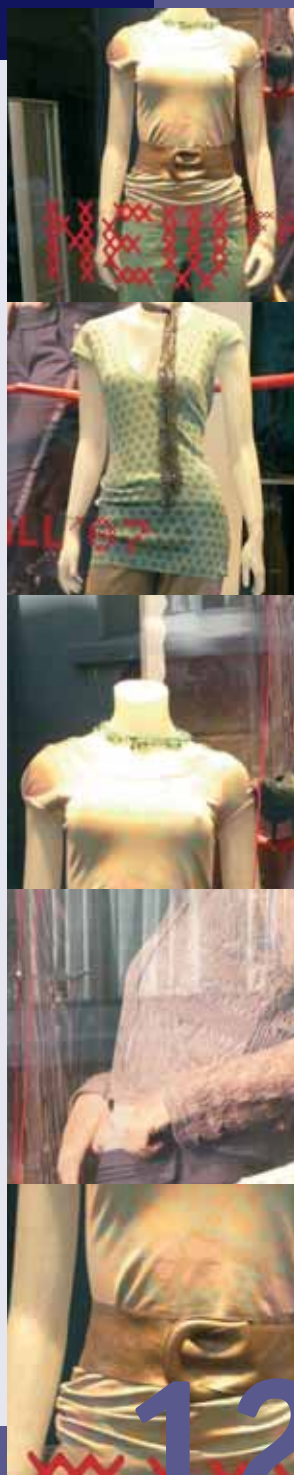
Veel mensen vinden de weg niet naar de speciaal voor hen gemaakte voorzieningen van de overheid. Zij vinden het een grote puzzel. Ook het imago van de overheid werkt niet-gebruik in de hand. Men vindt de overheid veelal bureaucratisch en traag; een instantie waar regels regeren en mensen op de tweede plaats komen. Helaas kan diezelfde overheid die vooroordelen niet zomaar wegnemen, ondanks alle inspanningen op dat terrein. De grootste factor die bijdraagt aan het niet-gebruik van voorzieningen is, dat mensen vaak niet weten wat de mogelijkheden zijn. Als er al informatie over is, is die vaak versnipperd over verschillende organisaties. Ook schaamte is een belangrijke oorzaak van niet-gebruik.

4.4 De Venlose situatie

De paragrafen 4.1. tot en met 4.3 beschrijven met name wat uit landelijk onderzoek is gebleken. Na bestudering van gemeentelijke informatie en het voeren van de gesprekken met de doelgroep concludeert de Denktank Armoedebeleid dat dit alles óók van toepassing is op de Venlose situatie.

In hoofdstuk 3 constateerden wij dat er in de gesprekken met de groepen betrokkenen een rode draad is te herkennen die door alle armoedeproblematieken heen loopt.

Mensen lopen in hun contact met hulpverlenende instanties tegen verschillende problemen aan.

Tijdens de gesprekken in Venlo gaven mensen die in de problemen en/of in armoede zijn geraakt aan niets liever te willen dan hier weer 'uit' komen, als het kan op eigen kracht. Bij hun pogingen hiertoe ontmoeten ze echter veel bureaucratie en een wirwar aan organisaties die niet of niet goed samen lijken te werken. Moeilijke regels, onduidelijke informatie, ingewikkelde formulieren, lange procedures.

Men voelt zich vaak niet serieus genomen of begrepen door de dienst- en hulpverleners, als al duidelijk is bij welke instantie men zich kan melden. Het gevoel van schaamte is daarbij groot. Het gevoel van eigenwaarde daalt als men steeds weer hetzelfde verhaal moet vertellen.

Vaak zijn zij (net als 'andere' burgers) overgeleverd aan een heel systeem van regels, verplichtingen en controles, dat erop is gericht misbruik van voorzieningen te voorkomen. Sommigen haken hierdoor af en krijgen dan niet de hulp waar zij recht op hebben.

De problemen waar mensen tegenaan lopen als zij te maken krijgen met hulpverlenende instanties zijn in vijf thema's samen te vatten:

1. Grondhouding/beroepshouding: hulp- en dienstverleners benaderen cliënten vaak vanuit wantrouwen in plaats van vertrouwen.
2. Communicatie: er wordt door instanties veel gecommuniceerd vanuit standaarden en weinig op maat.
3. Informatie: deze is veelal onvoldoende vindbaar en toegankelijk.
4. Integrale benadering en samenwerking: deze kom je niet of nauwelijks tegen, terwijl de aanpak van vooral meervoudige problematiek hier juist om vraagt (maatwerk).
5. Vorm (loket of anders): er is behoefte aan drempelverlaging, vereenvoudiging en één ingang voor alle vragen.

Deze thema's geven een richting aan waarin oplossingen voor armoede gezocht kunnen worden.

Hoofdstuk 5 beschrijft de oplossingsrichtingen die volgens de Denktank een bijdrage leveren aan een betere armoedebestrijding in de gemeente Venlo.

Deze oplossingsrichtingen zijn vrijwel allemaal geformuleerd op basis van de resultaten van de gesprekken die de Denktank in het voorjaar van 2007 voerde met betrokkenen (de ervaringsdeskundigen!) en maatschappelijke organisaties.

5 Oplossingsrichtingen: Waar een wil is kan een weg ontstaan

5.1 Invloed gemeente

Bij het zoeken naar oplossingen is het verstandig te kiezen voor richtingen waar de lokale overheid ook werkelijk invloed op kan uitoefenen.

De gemeente heeft bijvoorbeeld géén invloed op:

- economische ontwikkelingen;
- landelijke wet- en regelgeving met betrekking tot zaken als minimumloon, hoogte van de uitkering;
- de eigen keuzes die mensen maken;
- 'doodgewone' pech; het zit mensen immers soms niet mee.

Wat kan de gemeente dan wél doen?

De gemeente kan mensen hulp en ondersteuning bieden om uit hun moeilijke situatie te komen. Mensen die in armoede leven kunnen dat niet altijd zelf. Vooral als er in hun leefsituatie meerdere problemen spelen en ze niet meer weten waar ze het moeten zoeken, zien wij een rol weggelegd voor de plaatselijke overheid.

Het gaat erom dat de gemeente hen op weg helpt, om weer zelf de regie over hun eigen leven te krijgen en behouden. Bij die hulp is in een aantal gevallen maatwerk nodig.

Soms is doorverwijzing naar de juiste instantie of hulp bij het invullen van formulieren voldoende, soms is het beter om persoonlijk te coachen, of 'even het stuur over te nemen' totdat men het weer zelf kan.

5.2 Armoedebestrijding op de politieke agenda

De Denktank Armoedebeleid bestaat uit gemeenteraadsleden uit iedere politieke fractie in Venlo. Het zijn politici, maar op de eerste plaats mensen die de handen ineen willen slaan om een verschil te maken als het gaat om armoedebestrijding. Door het bieden van hulp en ondersteuning en het creëren van randvoorwaarden om armoede te bestrijden, maar ook om armoede te voorkómen.

De lokale overheid is het aan haar inwoners verplicht ervoor te zorgen dat iedereen de kans krijgt op een menswaardige manier mee te doen aan het maatschappelijke leven.

5.3 Civil society: verantwoording nemen voor elkaar

Zoals in hoofdstuk 2 al is aangegeven zal het te formuleren lokale armoedebeleid gericht moeten zijn op het voorkómen en bestrijden van langdurige sociale uitsluiting van inwoners. Het beleid zal de voorwaarden moeten scheppen voor een beter toekomstperspectief voor iedereen met betrekking tot:

- het hebben van voldoende besteedbaar budget;
- een stimulerende eigen leefsituatie;
- volwaardige maatschappelijke participatie.

De Denktank Armoedebeleid is van mening dat we daar samen de schouders onder moeten zetten: de gemeente, de maatschappelijke instanties en de betrokkenen zelf.

Pas als we – ieder vanuit onze eigen rol - verantwoording nemen voor ons eigen leven én voor elkaar ontstaat er een leefbare samenleving voor iedereen. Dan is er sprake van een zogenaamde 'civil society': een maatschappelijk middenveld waar burgers met en voor elkaar werken aan de kwaliteit van hun leven.

5.4 Oplossingen voor Venlo

Armoede helemaal oplossen kunnen we niet, dat kan niemand. Wat we wel kunnen doen is een aantal zaken dusdanig verbeteren dat mensen die een beroep doen op de gemeente of een instantie na afloop daadwerkelijk een stapje verder geholpen zijn en dit ook zo ervaren. De doelgroep ervaringsdeskundigen zelf erkent dat zij een eigen bijdrage kan leveren aan de verbetering van hun leefsituatie.

5.4.1 Uitgangspunten

Bij het zoeken naar oplossingen hanteert de Denktank Armoedebeleid de volgende uitgangspunten:

- *Inkomen uit werk, maatschappelijke participatie en solidariteit*

Hoewel beslist geen oplossing voor alles, is het hebben van inkomen uit werk heel wezenlijk en basaal. Voor de gemeente ligt hier een taak om plannen te ontwikkelen en mensen vooruit te helpen. De mogelijkheden van lokaal beleid moeten optimaal benut worden. Echter, als het hebben van werk om welke reden dan ook voor mensen geen perspectief biedt, moeten plannen worden ontwikkeld om hen te begeleiden naar maatschappelijke participatie, bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk. Iedereen kan immers iets betekenen voor een ander!

Het is belangrijk de solidariteit tussen mensen te versterken. Ontwikkeling van bijvoorbeeld 'maatjesprojecten' (vriendendiensten), mede vormgegeven door vrijwilligers, kan hierbij een belangrijk instrument zijn.

- *Schulden en schuldhulpverlening*

De jeugd heeft de toekomst. Jongeren worden dagelijks dikwijls verleid tot dure aanschaffen en daarmee soms zelfs tot schulden. Onder het motto Jong geleerd is oud gedaan is het belangrijk dat men op jonge leeftijd al leert om te gaan met geld. Scholen zouden in cursussen of het lesprogramma hier aandacht aan kunnen schenken.

Volwassenen die in de schuldhulpverlening belanden moeten we niet alleen een saneringsplan aanbieden maar vooral ook vaardigheden aanleren om met geld om te gaan. Zeker zo belangrijk is het daarnaast om nazorg te bieden om terugval te voorkomen. Nu gebeurt dit laatste helemaal niet. De eerste actie van schuldhulpverlening zou moeten zijn: voorkomen dat schulden groter worden.

- *Integrale armoedebestrijding*

Binnen alle gemeentelijke beleidsterreinen en -programma's dient systematisch aandacht te zijn voor armoedeaspecten en armoedebestrijding. Men moet van elkaar weten wat men op dit terrein doet en wie waarvoor verantwoordelijk is. Dat bevordert de efficiëntie en effectiviteit van het lokale armoedebeleid.

5.4.2 Oplossingsrichtingen voor gemeente en maatschappelijke organisaties

Bij het nog te formuleren integrale armoedebeleid en het bedenken van oplossingen en concrete maatregelen voor armoedebestrijding wil de Denktank Armoedebeleid nadrukkelijk aandacht vragen voor de volgende oplossingsrichtingen en aandachtspunten. Deze lopen als een rode draad door deze Maatschappelijke verkenning heen.

Ze zijn te clusteren onder de noemers:

1. informatie, voorlichting en communicatie;
2. zaakbehandeling en bejegening door hulp- en dienstverleners;
3. samenwerking van organisaties.

1. Informatie, voorlichting en communicatie

- Maak informatie goed vindbaar en toegankelijk voor iedereen; één loket, één helpdesk, vraaggericht, gebruiksvriendelijk; gebruik eenvoudige taal, ook in formulieren.
- Koppel bestanden zoveel mogelijk aan elkaar, verwijs goed door, weet van elkaar welke informatie je in huis hebt (natuurlijk met inachtneming van de privacy).
- Verstrek de juiste informatie, verstrek toereikende informatie.
- Lever bij het geven van informatie en voorlichting zoveel mogelijk maatwerk.
- Communiceer voortdurend met de doelgroepen; niet alleen schriftelijk.

2. Zaakbehandeling en bejegening door hulp- en dienstverleners

- Heb aandacht voor persoonlijk contact, voor het individu en voor de doelgroep; zowel bij het geven van voorlichting en informatie als bij het geven van de hulp- en dienstverlening zelf.

- Zorg bij de persoonlijke contacten voor herkenbaarheid (zo mogelijk een vast aanspreekpunt of vaste contactpersoon per dossier).
 - Houd procedures en wachttijden kort; werk waar nodig met voorschotten.
 - Voorkom onnodige bureaucratie.
 - Herstel fouten direct.
 - Heb aandacht voor drempelvrees bij betrokkenen; neem deze zo mogelijk weg.
 - Bejegen de hulpvrager met respect, inlevingsvermogen en betrokkenheid; creëer een sfeer van wederzijds respectvolle bejegening.
 - Geef mensen het gevoel dat ze serieus genomen worden.
 - Bied medewerkers die klantencontacten hebben de mogelijkheid voor het volgen van sociaal-psychologische bijscholing.
 - Kijk naar kansen en mogelijkheden; kijk verder dan het moment; speel in op talenten en vaardigheden van betrokkenen zelf.
 - Bevorder de zelfredzaamheid van betrokkenen op alle mogelijke manieren.
3. Samenwerking organisaties
- Maak samenwerkingsafspraken die gericht zijn op een optimale afwikkeling van dossiers, zeker de dossiers waarin sprake is van meervoudige armoedeproblematiek; neem hiertoe ook concrete maatregelen.
 - Bundel de krachten bij het geven van informatie, voorlichting en communicatie; maak goede verwijzingen naar elkaar.
 - Verwezenlijk één duidelijk aanspreekpunt (bijvoorbeeld één loket, vaste contactpersonen) voor alle soorten informatieve vragen en voor de afhandeling van dossiers.
 - Creëer een netwerk met perspectieven waarbij duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is, zodat iedereen aangesproken kan worden op zijn handelingen.
 - Hanteer de actor-netwerk benadering, dit houdt in dat je je afvraagt:

1. Wat is het concrete probleem?
2. Welke actoren moeten een netwerk vormen om dat probleem op te lossen?
3. Hoe moet het netwerk worden gesmeed, zodat het probleem daadwerkelijk wordt opgelost?

Hoe goed gemeente en instanties het ook willen doen, vaak gaan zij ten aanzien van de cliënten toch uit van wantrouwen in plaats van vertrouwen. Er moet immers worden voldaan aan regels en cliënten moeten daarbij zoveel bewijzen. Uitgaan van vertrouwen en er vervolgens ook naar handelen vraagt een enorme cultuuromslag en mentaliteitsverandering bij gemeente en instanties.

Ook de zojuist aanbevolen samenwerking van instanties zal niet vanzelf gaan. Er zijn veel partijen waarover de maatschappelijke verantwoordelijkheid is verdeeld. Perspectieven en doelstellingen verschillen nogal van elkaar, zo ook hoe men aankijkt tegen de problematiek.

Binnen elke overheidsinstantie en maatschappelijke organisatie heb je uitvoerders, beleidsmakers en bestuurders. Alle drie de partijen praten over samenwerking. Echter, vaak doen die partijen dat ieder voor zich en niet met elkaar.

We mogen mensen nooit het recht op respect ontnemen en het recht op het zelf voeren van de regie over hun eigen leven. Hulp vragen op zich is al moeilijk. De weg ernaartoe kent veel obstakels. Het is de taak van overheid en maatschappelijke organisaties samen om deze obstakels te verkleinen of weg te nemen.

Wij zijn ervan overtuigd dat verbetering van de informatie, voorlichting en communicatie, het bieden van meer snelheid en kwaliteit bij de afhandeling van dossiers, en een respectvolle bejegening van mensen, hierin een heel groot verschil maken. Zeker wanneer alle betrokken organisaties zich ten doel stellen hierin samen op te trekken.

5.4.3 Oplossingsrichtingen voor betrokkenen zelf

Niemand is vrijwillig arm. Iedereen die arm is wil niets liever dan perspectief op een betere toekomst. Mensen die niet zelfstandig hiertoe in staat zijn moeten een beroep kunnen doen op de overheid en overige hulp- en dienstverlenende instanties. Eenmaal op de goede weg geholpen, zullen de meesten uiteindelijk weer in staat zijn zelf een volgende stap te maken naar een betere leefsituatie. Dat willen ze ook, verantwoordelijk zijn voor eigen leven en daarin te maken keuzes. Maar, soms vraagt men zich af: Hoe doe ik dat dan?

Wat kunnen betrokkenen zelf doen?

Volgens de Denktank Armoedebeleid komen oplossingen dichterbij wanneer betrokkenen zelf:

- de kans op werk vergroten. Degenen die hiertoe in staat zijn kunnen bijvoorbeeld een cursus of opleiding volgen, of vrijwilligerswerk doen. Voor bekostiging van opleidingen zal dan een oplossing moeten worden gezocht.
- deelnemen aan de samenleving, op welke manier dan ook. Bijvoorbeeld door bij een vereniging te gaan, als actief lid of bestuurslid.
- eigen talenten zichtbaar maken aan instanties, zodat die talenten kunnen worden gestimuleerd, erkend en benut.
- hulp, advies en ondersteuning durven vragen. Niet alleen aan gemeente en maatschappelijke organisaties, maar ook aan familie, vrienden en lotgenoten.
- mondig worden; stap over eventuele schaamte heen.
- verstandig omgaan met geld en zonodig een budgetteringscursus volgen.
- voor zichzelf de juiste keuzes maken om de regie over eigen leven te behouden.
- hun kinderen helpen om nu, maar zeker ook in de toekomst de juiste keuzes te maken. Bijvoorbeeld door ze normen en waarden bij te brengen, zaken als 'spijbelen' en 'geldverkwisting' niet te tolereren, en ze te stimuleren een diploma te halen.

Zowel voor betrokkenen zelf als voor de lokale overheid en organisaties geldt: waar een wil is kan een weg ontstaan.

5.5 Themabijeenkomst in Venlo over armoedebeleid

De Denktank Armoedebeleid Venlo organiseerde op 5 september 2007 voor de gemeenteraad een openbare themabijeenkomst over armoedebeleid. Tijdens deze avond gingen raadsleden in gesprek met maatschappelijke organisaties en de doelgroep, de ervaringsdeskundigen.

Die avond werd duidelijk dat armoede nogal wat betekent voor mensen:⁷

1. de eindjes niet goed aan elkaar weten te knopen;
2. gezondheidsproblemen;
3. sociale uitsluiting;
4. het gevoel niet nuttig te zijn voor de samenleving;
5. schaamte;
6. aantasting van het privé-leven;
7. confrontatie met de bureaucratie.

Deze avond leidde tot de volgende hoofdconclusies:

1. Armoedebestrijding is een verantwoordelijkheid van de gemeenschap (burgers, maatschappelijke organisaties en de lokale overheid).
2. Burgers weten de weg niet, ervaren schaamte, of voelen zich niet geholpen (van het kastje naar de muur); hier is betere informatie en voorlichting nodig.
3. Gemeente (ook afdelingen onderling) en maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld woningstichting, welzijnsstichting, en GGZ)⁸ moeten meer samenwerken en maatwerk mogelijk maken.
4. Er is geen samenhang tussen de diverse regelingen, dat moet verbeteren.

⁷ Ontleend aan de presentatie 'Samen armoede uitsluiten' van René Gabriëls, armoede-onderzoeker en een van de sprekers tijdens de themabijeenkomst.

⁸ Geestelijke Gezondheidszorg.

5. Bejegening door instanties: niet uitgaan van wantrouwen maar van vertrouwen. Dit vraagt om een mentaliteitsverandering en betekent een behoorlijke culturomslag.

5.5.1 Armoede: schending van een mensenrecht

Naast of zelfs boven alle betekenissen die we in deze Maatschappelijke verkenning hebben gegeven aan armoede, betekent armoede óók: de aantasting van fundamentele vrijheden.

Iedereen heeft recht op:

1. Vrij zijn van onnodige bemoeienis door derden: hiervan is bijvoorbeeld sprake bij onnodige aantasting van de privésfeer door overheid of instanties door controles en dergelijke.
2. Vrij zijn om actief het eigen leven vorm te geven en volwaardig deel te nemen aan het sociale leven: men kan bijvoorbeeld te weinig geld hebben om aan het verenigingsleven deel te nemen of sociale contacten te onderhouden, men kan door ziekte in een situatie van armoede terechtkomen.

Deze vrijheden worden verwoord in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.⁹

Vrijheid is een 'mensenrecht'. Artikel 25 van deze Verklaring zegt het als volgt:

⁹ Verenigde Naties, 1948.

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens- Artikel 25

Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder begrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.

Armoede bestrijden en mensen helpen uit de armoede te komen is een verantwoordelijkheid van de hele maatschappij. De Denktank Armoedebeleid Venlo formuleert in hoofdstuk 6 een aantal aanbevelingen om aan die verantwoordelijkheid vorm te geven.

6 Aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk formuleren wij op achttien punten een aantal aanbevelingen. Aanbevelingen waarvan wij hopen en verwachten dat zij door de gemeenteraad worden overgenomen, samen met de overige inhoud van deze Maatschappelijke verkenning. Het totaal zal vervolgens gaan gelden als kader voor verder uit te werken 'lokaal armoedebeleid' (zie ook hoofdstuk 2) met een plan van aanpak voor concrete verbetermaatregelen.

Onze aanbevelingen aan raad en college zijn thematisch in vijf groepen onder te verdelen:

Contact met de doelgroep

1. Informatie, voorlichting en communicatie: maak een Sociale Kaart met alle informatie over alle relevante hulp- en dienstverleningsinstanties; maak informatie via de één-loketmethode vindbaar, duidelijk en toegankelijk voor iedereen; koppel bestanden in- en extern zoveel mogelijk; begeleid doorverwijzingen naar maatschappelijke organisaties; communiceer niet algemeen maar op maat, mondeling en schriftelijk.
2. Bejegening: creëer een vast ambtelijk aanspreekpunt en vertrouwenspersoon; treed aanvragers tegemoet met vertrouwen en respect; controleer alleen steekproefsgewijs; bied ambtelijk medewerkers de mogelijkheid tot het volgen van een sociaal-psychologische cursus. Heb ook aandacht voor de bejegening van de ambtenaar of hulpverlener: doe aan preventie en nazorg; maak zonodig agressieprotocollen en geef relevante cursussen.
3. Afhandeling van aanvragen: creëer één vast aanspreekpunt per dossier; hanteer de actor-netwerk-benadering (zie § 5.4.2) en investeer in de keten. Vereenvoudig aanvraagprocedures; ga de mogelijkheden na van toekenningen op basis van wet- en regelgeving. Verstrek deze zoveel mogelijk automatisch, zonder dat men eerst een aanvraag moet indienen.

Specifieke doelgroepen

4. Niet-gebruik en stille armoede: voorkom dit en investeer in veel en continue publiciteit en voorlichting over armoederegelingen, doe dit op maat en persoonlijk. Zoek en bezoek de doelgroep: houd ook projectmatig huisbezoeken, met medewerking van ervaringsdeskundigen.¹⁰ Heb aandacht voor gekorte AOW-ers,¹¹ die op geen enkele wijze een financiële aanvulling ontvangen.
5. Preventie: aandacht voor jong en oud: geef doelgroepen voorlichting op maat; bied middelbare scholen een lesprogramma aan 'omgaan met geld'.
6. Werkende armen en middenstand: onderzoek in hoeverre hiervan in Venlo sprake is en neem oplossingen hiervoor mee in armoedebeleid.

Maatschappelijke participatie

7. Werk: verbeter plannen om mensen te begeleiden naar werk; denk vanuit mogelijkheden, benut talenten van mensen; ontwikkel en benut ook de mogelijkheden van lokaal beleid optimaal; erken dat betaald werk niet voor iedereen weggelegd is en op zich geen oplossing biedt voor armoede; bied nazorg aan uitstromers.
8. Participatie: ontwikkel en verbeter plannen om mensen te begeleiden naar maatschappelijke participatie (bijvoorbeeld vrijwilligerswerk).
9. Solidariteit: ontwikkel samen met vrijwilligers projecten (bijvoorbeeld 'maatjesprojecten'). bezoek en activeer andere organisaties die de doelgroep kennen (wijkcentra, maatschappelijk werk, huisartsen, et cetera).

¹⁰ Gemeente Venlo start per 1-11-2007 een pilot-project huisbezoeken aan ouderen (75+).

¹¹ Het gaat hier vaak om personen die een deel van hun werkzame leven in het buitenland verbleven.

Beleid en uitvoering

10. Samenwerking: neem als gemeente de regie in het maken van samenwerkingsafspraken met organisaties als woningstichting en welzijnsstichting maar ook andere en richt die afspraken op maatwerk en een optimale afwikkeling van dossiers; regel als gemeente ook intern een goede samenwerking tussen bestuurders, beleidsmedewerkers en uitvoerders; bundel de krachten want er is veel potentie in Venlo.
11. Herzie het Venlose minimabeleid van 2001: dit is gedateerd en ingehaald door de tijd.
12. Integrale aanpak: regel binnen alle gemeentelijke afdelingen en beleidsterreinen en de uitvoering daarvan, dat er systematisch en voortdurend aandacht is voor armoedeaspecten en armoedebestrijding; ontwikkel een instrument ('armoedecheck') om de effecten van armoedebeleid en inkomensmaatregelen te toetsen.
13. Wijkgerichte aanpak waar nodig: onderzoek in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van probleemwijken. Ook hier zal vervolgens maatwerk vereist zijn.
14. Tegenprestaties: ga na in hoeverre hulp en zorg gekoppeld kunnen worden aan voorwaarden.
15. Schuldhulpverlening: bied een nazorgtraject aan; geef budgetvoorlichting en verplicht budgetteringscursussen; leg een 'witte lijst' aan van bewindvoerders (financieel toezichthouders); zend een signaal uit naar nuts-leveranciers maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen.
16. Monitoring: houd steeds de vinger aan de pols van de samenleving. Monitor, blijf in gesprek, evalueer, koppel terug en stel beleid bij.

Regionale en landelijke aandacht

17. Regiogemeenten: informeer de regiogemeenten over de Venlose aanpak en leer van elkaar (good practices);
18. Den Haag: blijf druk uitoefenen om de bijstandsuitkering te verhogen.

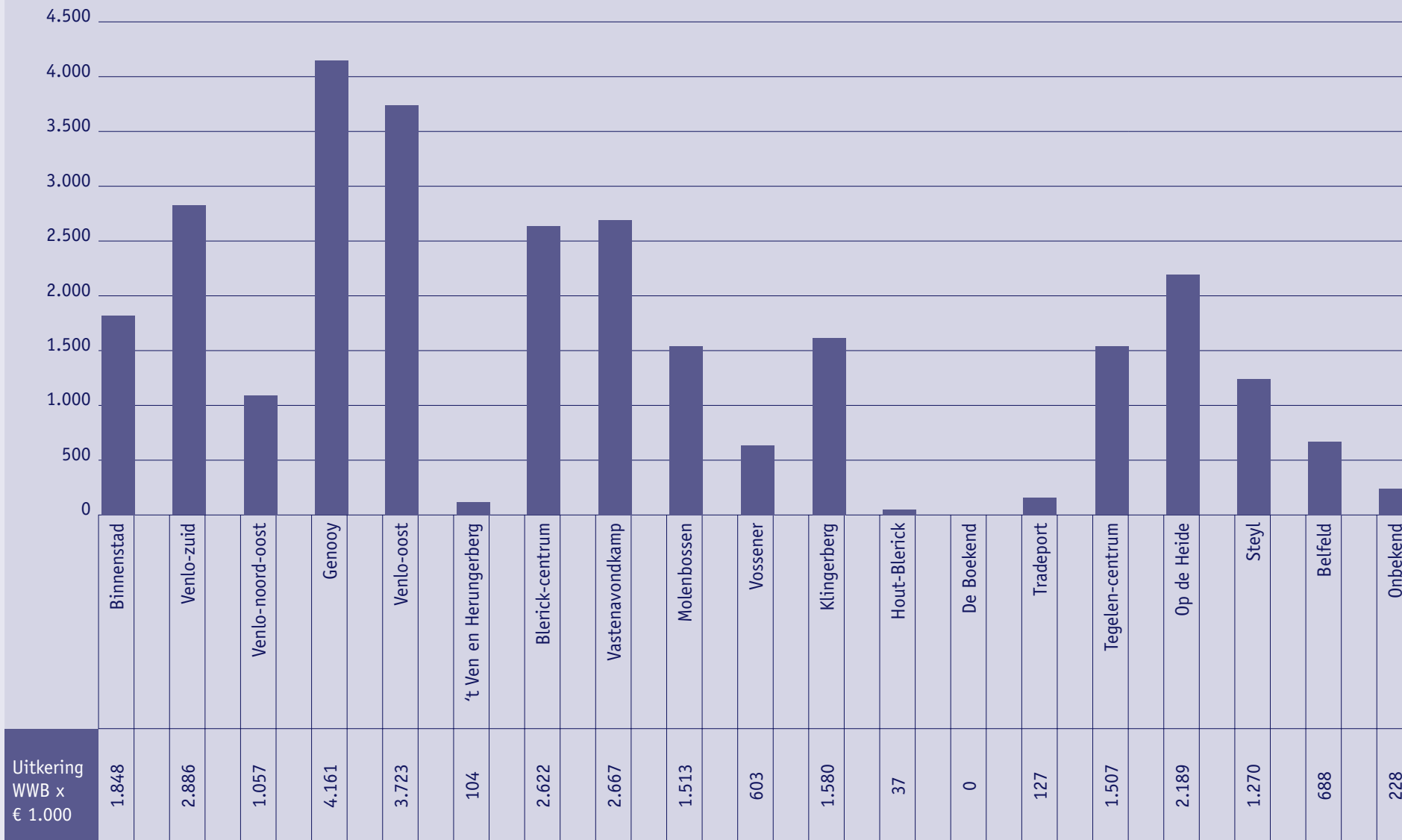

“Armoedebeleid moet gericht zijn op het vermijden van de aantasting van het (zelf)respect van mensen en het vergroten van hun vrijheid”¹²

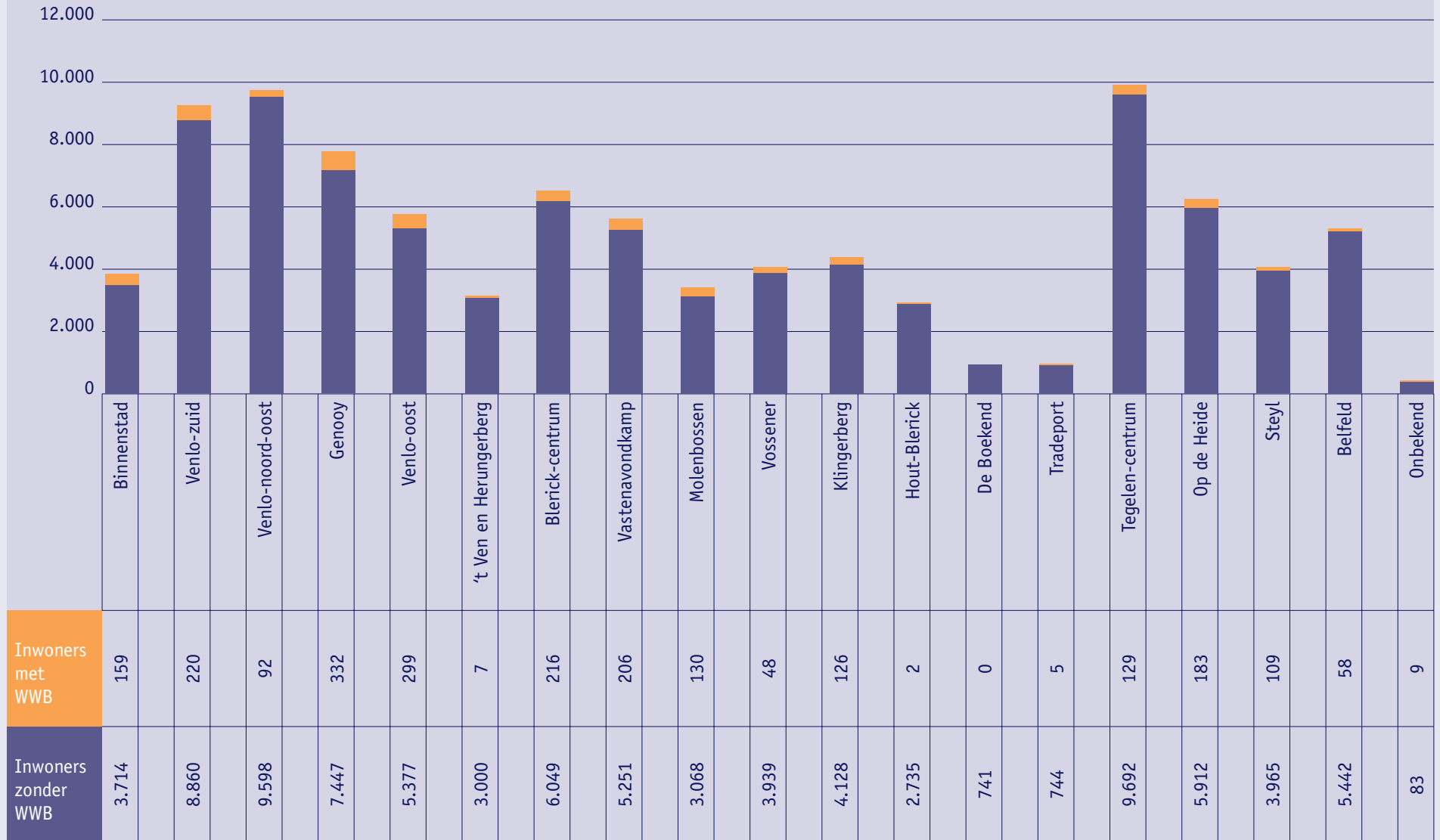
¹² Citaat René Gabriëls, uit zijn presentatie tijdens de themabijeenkomst over armoedebeleid in Venlo op 5 september 2007.

BIJLAGEN

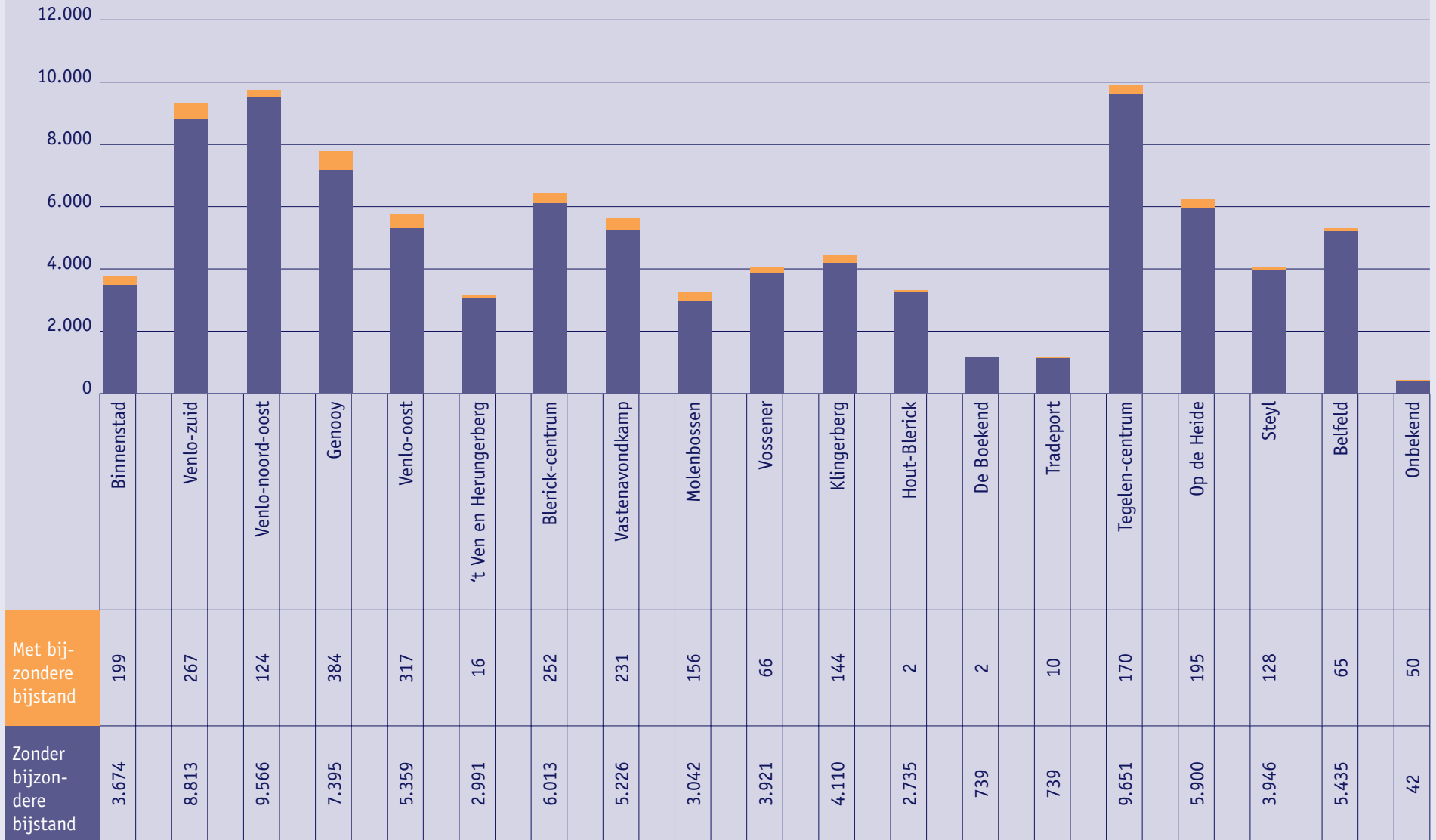
Uitkering WWB in bedragen (x € 1.000) in 2006

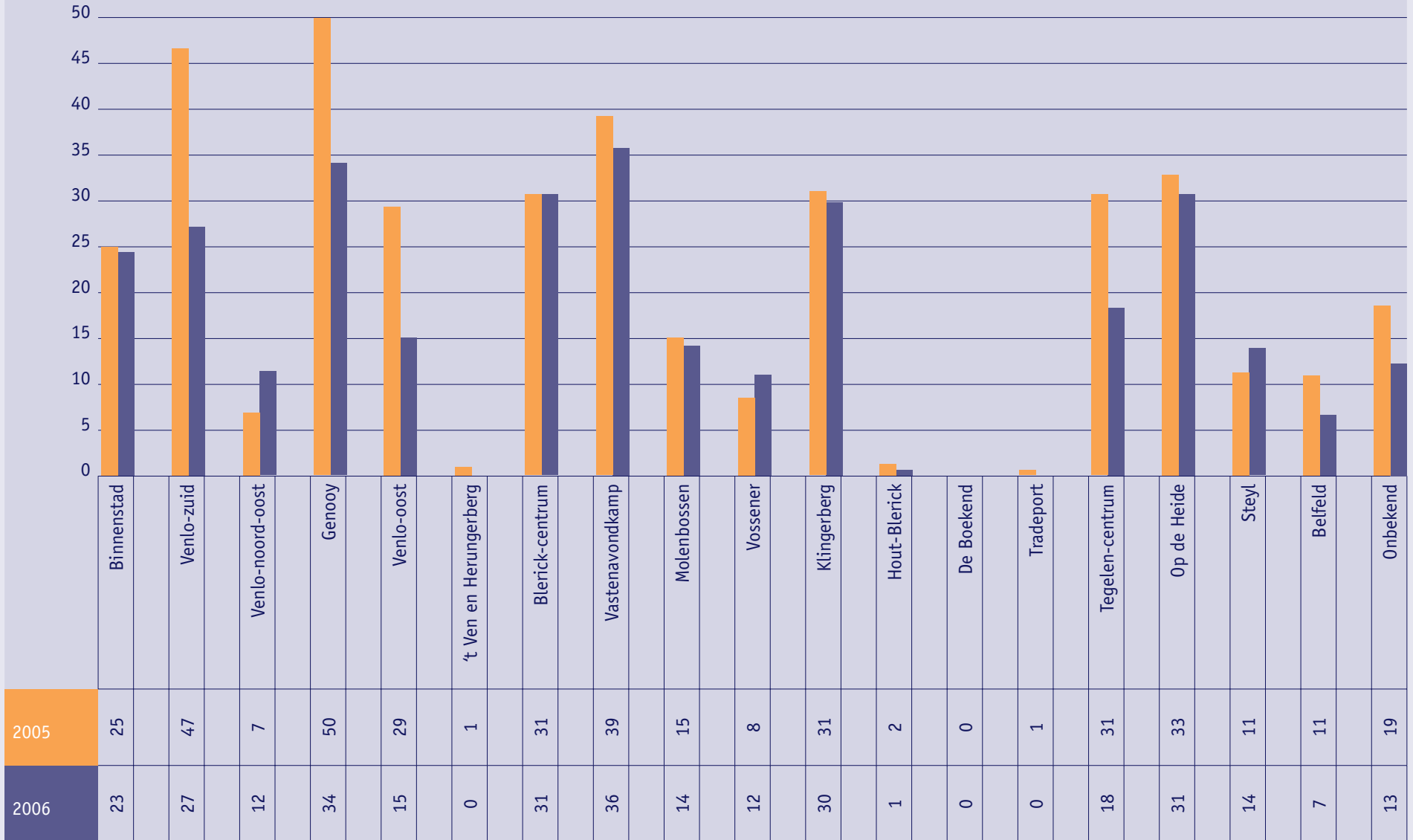
Aantal inwoners met/zonder WWB-uitkering in 2006

Aantal inwoners met/zonder bijzondere bijstand in 2006

Aantal aanvragen schuldhulpverlening in 2005 en 2006

De Denktank Armoedebeleid Venlo heeft in het voorjaar van 2007 gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers uit de volgende groepen: cliënten en cliëntenraad, hulpverlening, ouderen en gehandicapten, jeugd/jongeren, allochtonen, kerken en moskeeën, en woningstichtingen. De gesprekken werden gevoerd in het Huis van de Wijk in Venlo-oost. In het volgende overzicht is te lezen welke knelpunten worden ervaren en welke oplossingsrichtingen daar bij kunnen horen. De hier genoemde knelpunten vallen onder de vijf hoofdthema's van problemen waar mensen in armoede tegenaan kunnen lopen, zoals deze zijn benoemd in § 4.4.

Kenmerken/oorzaken van armoede	Aantal keren genoemd	Groepen	Oplossingsrichtingen	Bijzonderheden
Oorzaken zijn divers: scheiding, werkloosheid, schulden, ziekte, psychische nood, verslaving, niet met geld om kunnen gaan, vreemdelingenbeleid etc. Vaak meervoudige armoede		Alle groepen	Zelfredzaamheid bevorderen	
Sociale armoede en eenzaamheid	5	Ouderen/gehandicapten: veel stille en sociale armoede Veel eenzame ouderen (trots, willen niet de hand ophouden, willen niet moeilijk doen)	Op zoek gaan naar stille armoede Signaleren Vertrouwenspersoon of eigen adviseur binnen organisatie aanwijzen	Men raakt wereldvreemd (kan geen krant betalen) en kan geen sociale contacten 'betalen' Seniorenraad weet in welke wijken minderbedeelde ouderen zitten
		Hulpverlening	Cijfers per wijk in beeld brengen	
		Jeugd/jongeren	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan sportclubs faciliteren • Hoe de cirkel doorbreken? (armoede is erfelijk! Gaat van generatie op generatie) • Vertrouwenspersoon (geen Marokkaanse Buurtvader maar een soort oermoeder: raad en daad) 	
		Allochtonen, Kerk/moskee	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijke stages • Klussendiensten 	
		Woningcorporaties		35-40% huurders krijgt huurtoeslag 94% senioren zit onder huurtoeslaggrens

Kenmerken/oorzaken van armoede	Aantal keren genoemd	Groepen	Oplossingsrichtingen	Bijzonderheden
Onbekendheid met mogelijkheden van hulp	6	Cliënten algemeen Cliënten Voedselbank	Meer en betere informatie en voorlichting, persoonlijk contact	Via media als Omroep Venlo, (gemeentelijke pagina's in) E3-journaal (laagdrempelige, toegankelijke voorlichting; uitzendtijden)
		Ouderen/gehandicapten	<ul style="list-style-type: none"> •De weg wijzen naar info; angst voor 'ambtenaren' wegnemen •Vanuit de doelgroep mensen persoonlijk bezoeken •Mensen mondiger maken 	Taak gemeente: coördinerend ambtenaar benoemen voor het totale armoedebeleid
		Hulpverlening Allochtonen, Kerk/moskee Woningcorporaties	Probeer taalprobleem te overbruggen (vreemdelingen)	
Ontbreken van 'één-loket-functie' of 'anonieme armoedehelptdesk'	4	Cliënten algemeen Cliënten Voedselbank Ouderen/gehandicapten Hulpverlening	<ul style="list-style-type: none"> •Eén-loket-functie met gratis telefoonnummer (0800) (lieft niet bij gemeente) •Eén centraal infopunt + hulp •Slechts 1x gegevens hoeven doorgeven (meer samenwerking organisaties) 	
(Mis) informatie en communicatie	4	Cliënten algemeen Cliënten Voedselbank Ouderen/gehandicapten Hulpverlening	<ul style="list-style-type: none"> •Verbeteren informatievoorziening (nu vaak onwetende callcenter-medewerkers) •Meer persoonlijke contacten gewenst (niet alles via krant e.d.) •Menselijker en duidelijker contact gewenst (moeilijk doen en moeilijke info) •Taalprobleem overbruggen (vreemdelingen) 	
Geen vaste contactpersoon (bij organisaties/Sociale Dienst)	3	Cliënten Voedselbank Ouderen/gehandicapten Allochtonen, Kerk/moskee	<ul style="list-style-type: none"> •Vaste contactpersoon per dossier •Personal coach 	

Kenmerken/oorzaken van armoede	Aantal keren genoemd	Groepen	Oplossingsrichtingen	Bijzonderheden
Samenwerking organisaties ontbreekt/men werkt langs elkaar heen	4	Cliënten algemeen	<ul style="list-style-type: none"> •Communicatie gemeente naar hulpverleners verbeteren •Meer ondersteuning aan hulpverlening •Communicatie organisaties onderling verbeteren •Professionele begeleiding vrijwilligersorganisaties •Slechts 1x gegevens hoeven doorgeven •Mensen en diensten bij elkaar brengen, sociale kaart voor cliënten 	
		Woningcorporaties	<ul style="list-style-type: none"> •Nauwere samenwerking nodig gemeente – schuldhulpverlening •Betere controle bewindvoerders (men moet positiever naar de cliënt toe werken) •Corporaties zelf: gegevens uitwisselen met o.a. Essent, WML, Sociale Dienst, CWI 	
Beleving van armoede is subjectief	3	Cliënten algemeen Cliënten Voedselbank Hulpverlening: drempelvrees en onzekerheid	<ul style="list-style-type: none"> •Drempelverlaging •Meer maatwerk leveren 	
Bejegening is bedreigend en niet mens-/klantgericht	5	Cliënten algemeen Cliënten Voedselbank Ouderen/gehandicapten Hulpverlening Jeugd/jongeren	<ul style="list-style-type: none"> •Zorg voor betrokken dienstverleners •Benader cliënten menswaardig en gelijkwaardig: geef aandacht, respect, samenwerking, erkenning •Neem mensen serieus •Geef fouten toe •Erken en benut de vaardigheden van arme mensen. Bekijk in hoeverre ze zelf verantwoordelijkheid kunnen en willen nemen (respect) 	

Kenmerken/oorzaken van armoede	Aantal keren genoemd	Groepen	Oplossingsrichtingen	Bijzonderheden
Bureaucratie: veel papierwerk, moeilijk taalgebruik	4	Cliënten Voedselbank Ouderen/gehandicapten Hulpverlening Jeugd/jongeren	<ul style="list-style-type: none"> •Overheid is te streng (strakke regels) •Maak overheid toegankelijker en meer ondersteunend •Vereenvoudiging alle soorten formulieren, bied hulp en uitleg bij invullen: creëer structurele administratieve hulp •Niet-gebruik opsporen en tegengaan 	
Men maakt schulden door fouten (eigen of andermans fouten) en lange procedures (uitbetalingen van uitkeringen en toeslagen)	6	Cliënten algemeen Cliënten Voedselbank Ouderen/gehandicapten Hulpverlening	<ul style="list-style-type: none"> •Snellere uitbetaling (maandelijks) •Bij kortingsregelingen: voorschotten verstrekken 	
		Jeugd/jongeren	<ul style="list-style-type: none"> •Leren omgaan met geld •Normen en waarden-discussie terugbrengen •Opvoedcursus ouders •Levenslessen op school •Preventieve aanpak •Allochtone jongeren zich minder buitenlander laten voelen 	Aandachtswijken Venlo-noord en Blerick
		Woningcorporaties	Snellere afhandeling schuldhulpverlening en gemeente nodig (ook nauwere samenwerking)	Hierdoor ontstaan grote achterstanden in huurbetaling

Kenmerken/oorzaken van armoede	Aantal keren genoemd	Groepen	Oplossingsrichtingen	Bijzonderheden
Overig: •Waarom Voedselbank in zo'n 'krot'?	1	Cliënten Voedselbank	Respectvoller onderkomen zoeken	
•Ophalen kapotte huisraad kost geld	2	Cliënten Voedselbank Hulpverlening	Maak dit gratis	
•Uitkering + kinderopvang is goedkoper dan werken + kinderopvang	1	Cliënten Voedselbank	Herzie de regeling (eigen bijdrage)	
•Woning-aanpassingen (WVG) zijn nu inkomensafhankelijk	1	Ouderen/gehandicapten	Vroeger werd alles vergoed: herzie het systeem	
•Weinig perspectief op werk allochtonen en bij 25-30 jarigen psychische problemen	1	Hulpverlening	Probleem geldigheid buitenlandse diploma's bekijken	
•Steeds meer jongeren en studenten met schulden	1	Hulpverlening	Voorlichting en lesmateriaal op scholen	
•Lenen en kopen op afbetaling	1	Hulpverlening	In bescherming nemen	
•WWB teveel gericht op 'uit de uitkering houden', is niet mensgericht	1	Hulpverlening		
•Bedrijfsleven toont geen maatschappelijke verantwoordelijkheid	1	Hulpverlening		
•Steeds meer psychiatrische problemen en gokverslaving	1	Allochtonen, Kerk/moskee	Meer deskundigheid onder vrijwilligers nodig	
•Integratie moet van twee kanten komen	1	Allochtonen, Kerk/moskee	Organiseer bijeenkomsten waar Venlonaren samenkomen	

Colofon

Auteur Margó Beijers

Eindredactie Annette van der Mooren

Grafische vormgeving Nel Aarts

Foto's Ton Desar

E-mail raadsgriffie@venlo.nl

Telefoon 077 - 359 96 30

Drukker De Zon Belfeld

Uitgave oktober 2007

N002E4
EURO
ΕΥΡΩ

EURO